

Wolpheze 21 Sept. '46.

Zeet Hooggeachte Prof.,

Om de vrijmaking te bestrijden, gebruikt Ds Oomkes o.m. dit argument: „Prof. Sch. heeft in '43 aan de Synode geschreven „Tusschen U en mij, bestaat geen confessioneel verschil”. Is dit waar, en in welk verband heeft U dat geschreven?

Ik heb het, in de door U geschreven en uitgegeven brieven niet kunnen lezen.

Met de meeste hoogachting

voor Uw persoon en werk

G. J. VAN ENK.

Wolpheze Stichting 27.

NASCHRIFT. Het verhaaltje, ook opgedischt door ds Meynen, e.a. is natuurlijk onzin. Ik schreef in antwoord IV op de beroemde vijf vragen (blijkbaar kennen de heeren die het volk „voorlichten” de stukken niet eens) het volgende:

A. De vierde vraag luidt:

„Of gij belooft, niets te zullen leeren, wat met de leer-uitspraken van de Synode van Sneek-Utrecht niet ten volle in overeenstemming is?”

B. Bij het indenken van deze vraag overwoog ik o.m. het volgende:

1. In mijn brief van 13 December 1943 gaf ik te kennen, dat in deze uitspraken, naast andere, die ik zonder critiek kan aanvaarden, er ook enkele zijn, waarop ik wel aanmerking heb. Grootendeels beperkt zich dit bezwaar evenwel tot bedenkingen, die, ofschoon roepende om theologische aanvulling van deze uitspraken ter aanwijzing en verwerking van m.i. niet uitdrukkelijk in aanmerking genomen schriftgegevens, toch op zekelijk confessioneel verschil niet teruggaan, al betreur ik ook, dat een enkele uitdrukking, die in de Toelichting verschenen bleef, niet in den tekst zelf opgenomen werd, waar ze m.i. thuis behoorde, gezien den wil der Synode van 1936.

2. Omdat evenwel Uw vraag spreekt van „de” leeruitspraken, en deze redactie der vraag mijn categorisch antwoord bindt, heeft in dit kader nadere aanwijzing van zulke punten geen zin.

3. In denzelfden brief gaf ik te kennen, dat naar mijn meening speciaal de aan 1905 ontleende uitspraken, vooral nu hun letterlijke tekst bindend was verklaard, wat in 1905 niet geschied was, innerlijk tegenstrijdig en deels onjuist waren.

4. Deze bewering sluit zonder meer in, dat, haar juistheid ondersteld zijnde, niemand, een conflict met deze uitspraken kan vermijden, ook al begeert hij zulks. Ook ik niet. Tegen wat innerlijk tegenstrijdig is, botst te gelegener tijd ieder.

5. Tevens houdt ze in, dat niemand een conflict met deze uitspraken mag vermijden, zoo vaak n.l. de plicht op hem komt rusten, zich uit te spreken aangaande het probleem, waarmee de onjuiste geachte uitspraak zich occupeerde; het probleem, gezien in zijn logische samenhang. Ik gaf aan, op welk punt ik onjuistheid meende te zien.

6. Zoowel in prediking als in wetenschappelijk onderricht en betoog kan en zal zoodanige plicht op mij komen rusten.

7. Hetgeen iemand onmogelijk schijnt te wezen, en ongeoorloofd, mag hij niet beloven.

8. De eisch van eerlijkheid en klaarheid in het kerkelijk bedrijven en in de oefening van de vrijheid van het „profeteren” verbiedt ook, den schijn aan te nemen, alsof men zelf geloofd, in volle overeenstemming te zijn met gemelde uitspraken, als totaal, terwijl men in feite ieder ergeen niet aanboden. Zulke stille sabotage ware onzedelijk. En gebruikmaking van het feit, dat hier en daar de eisch van binding on-officieel wordt omgezet in den toch eigenlijk heel anderen eisch van niet-expressis-verbis-weerspreken, ware mede verontreiniging van de toegangspoorten der kerk in haar ambtelijke dienst. Juist dit besef bracht mij ertoe, mij tot de kerkeraden te wenden met mijn bekenden brief.

9. Een belofte, als thans van mij geëischt wordt, wordt niet van anderen door U afgeveerd. Toch zijn er anderen, van wie U evenzeer als van mij bekend is, dat zij, evenals ik, de desbetreffende uitspraak innerlijk tegenstrijdig en deels onjuist noemen.

10. Zelfs nadat U besloten hebt, mij bovenstaande vraag voor te leggen in ultimatieve vorm, hebt Gij eveneens beslist, niet in te gaan op de officieel aan U zelf schriftelijk gedane mededeeling van een broeder, dat hij zich naar Uw jongste beslissing aangaande het „niets leeren wat niet ten volle in overeenstemming is” niet kon voegen.

11. Ook deze ongelijkheid van behandeling is verwerpelijk.

C. Op grond van deze en andere overwegingen is mijn antwoord op de gestelde vraag: neen.

Tot zoover antwoord IV. Onze inzender ziet dus, dat ds O. fantasieën napraat. B. 1. slaat op een DEEL van de uitspraken van 1942 (zestien in getale), een DEEL van de 16. En in punt 3 komt dan ter sprake de reeds eerder geuite bewering, dat, voor wat het andere deel betreft, een bepaalde uitspraak innerlijk tegenstrijdig EN ONJUIST is. Het uitspraakje was gemaakt tot leer-uitspraak (zolang het duurde). Er was dus wel degelijk een confessioneel verschil met een bindende uitspraak. — Als ik zeg, dat een deel van wat Hitler in zijn boeken zegt niet op zekelijk confessioneel verschil teruggaat, moet dan ds O. beweren, dat volgens mij tusschen Hitler en mij geen confessioneel verschil bestaat?

K. S.

CORRESPONDENTIE.

De abonnee's die prijsstellen op de toezending van de inhoudsopgave van den 20sten en 21sten jaargang, gelieven ons dit even mede te deelen. Na gereedkomen zullen deze afzonderlijk gratis worden toegezonden. Voor het binden wende men zich tot zijn plaatselijken boekbinder.

— Tot onzen spijt bleef er weer veel actueele copie overstaan.

DE UITGEVERS.

KORTE BERICHTEN

— **POLITIE.** Pen Gun schrijft: „De politie is zoo oud als de menscheit”. Pen Gun is niet bijbelsch.

— **RUSLAND.** Volgens „In de Waagschaal” verschijnt in Moskou sinds eenigen tijd een protestantsch-christelijk tijdschrift „Bratskij Westnik”. Het tijdschrift wordt uitgegeven door den Raad van het Verbond van protestantsche kerken in Rusland (Baptisten. Evangelische christenen en Pinksterbeweging).

— **HET „IN-ENGEREN-EN-IN-RUIMEREN-ZIN-SCHEMA”.** In ons vorig nummer gaven we een citaatje uit een brief van een amerikaanschen correspondent over die z.g. oecumenische synode. Hier volgt nog een citaat, over diezelfde vergadering, noch oecumenisch, noch synode, een citaat uit een anderen brief. Het blijkt op die wereld-wijde-vergadering ook gegaan te zijn — natuurlijk — over de correspondentie met „andere Kerken”. Daar is men toch oecumenisch voor. Maar men heeft pas in Amerika op de aandoenlijkste wijze adhaesie betuigd aan hen, die zich voor de volgende geslachten geblameerd hebben door in 1944 Gods Woord te noemen wat in 1946 ieder mocht weerspreken, en en passant om de 1944-bewering een kerk uit elkaar te jagen. Nu zat de „oecumenische synode” met het correspondentie-probleem. Ook de Vrijgemaakte Kerken? Men draaide, zoo schreef de vorige brief, als een kat om de heete brij. Thans lezen we: „men sprak althans in vage termen van correspondentie in „engeren” en in „wijderen zin”, met gereformeerde, minder gereformeerde en ongereformeerde kerken, en scheen niet al te goed te weten, welken kant het op moest. Maar ik moet maar niet verder hierover schrijven, anders begin ik nogmaals te spotten. Nu wij ook.”

Ik vergeet niet gauw dien amerikaanschen professor, dien ik nooit gezien had tevoren, en die mij, toen ik hem bezocht, onmiddellijk na het „glad to meet you” in het hollandsch tegen me zei: „u hebt u zeker tot taak gesteld, den hoogmoed van de V.U. te breken?” Ik had het nooit gedaan, maar hij had wel wat geconstateerd.

— **SCHIPPER EN WANDELAAR.** Daar is, aldus Z. in Orgaan Bond J.V. op G.G., daar is een aardig verhaal van een schipper en een wandelaar. De wandelaar loopt langs een kanaal en is moe geworden, en ziet op tegen het eind, dat hij nog moet afleggen vóór hij zijn doel heeft bereikt.

Daar ziet hij een schip varen in zijn richting en hij roept den schipper aan: „Ik ben moe, mag ik een poosje meevaren?” „Jawel”, zegt de schipper, „en ik zal het bootje uitzetten, maar het kost U een gulden”.

„Dat is mij te veel”, zegt de wandelaar. Dan antwoordt de schipper: „goed, maar ga dan mee trekken in de lijn, en dan kost het U de helft”.

Gaat de wandelaar op dat fraaie voorstel in? Men zou zeggen: neen. Roept niet te hard.

Want op kerkelijk terrein gebeuren er dingen, die heel goed lijken op dat geval met den schipper en den wandelaar.

Daar waren er in het kerkelijk conflict, die wel bezwaren kenden, tegen den onschijnvollen gang van zaken, maar die hun rust liever hadden dan een principiële strijd.

Zij riepen den schipper op het synodeschip aan en zeiden: „wij zijn moe en willen rust, wij willen dus maar meevaren”.

De schipper zei: „goed, maar dan moet gij betalen met de zelfstandigheid van uw gemeente, aan uw zorgen toevertrouwd”.

„Dat is te veel”, zelden zij.

Toen zei de schipper: „goed, maar sla dan het zeel om uw schouder en trek mee — in revisie — voor half geld”.

En wonderlijk genoeg, zoo deden zij en zij trekken nu het synodeschip mee in het zweet van hun consciëntie.

Maar als zij meenen dat zij er met half geld afkomen, dan hebben zij het mis. Want het wordt het volle pond.

— **BEVOLKING NA DEN OORLOG.** Uit de cijfers van het Statistisch Bulletin v. h. Centraal Bureau voor de Statistiek is, aldus „Paraat”, veel te leeren. „Ter vergelyking”, — aldus het blad, — „hebben we het Statistisch Zakboek van 1942 opgeborgen, dat vergelijkbare cijfers geeft vanaf 1870. Het aantal huwelijken zoo blijkt het, is nog nooit zoo hoog geweest. Na den vorigen wereldoorlog was er een top op 9,5 per 1000 inwoners en in 1939 (mobilisatieloefting) waren er 9 huwelijken per 1000 inwoners.

Het aantal levend geborenen is 50 procent hooger dan normaal en men moet tot 1905 teruggaan om eenzelfde geboortecijfer te vinden.

Het percentage overledenen is normaal te noemen (de cijfers der sterfte door t.b.c. geven een stukje oorlogsellende weer!) en het geboorte-overschot is derhalve van 11,4 op 21,8 gestegen, dus bijna verdubbeld.

En triest stukje oorlogserfenis is de groote toename van het aantal onwettige kinderen; dit is bijna verdrievoudigd!

— **WONDERLIJK AGENDUM.** Van de zijde van den kerkeraad der (vrijgemaakte) Geref. kerk van Marienberg wordt meegedeeld:

In het „Gereformeerd Kerkblad voor Drente en Overijssel” van Zaterdag 24 Augustus 1946 stond onder het hoofd „De komende Generale Synode der Geref. Kerken” het volgende te lezen:

„Het voorloopig agendum van de gewone driejaarlijkse Synode der Geref. Kerken in Nederland, die 27 Aug. a.s. te Zwolle in de Zuiderkerk aanvangt, is verschenen en aan de leden toegezonden...”

....Hoofdstuk C handelt over *Herstel* en maakt o.m. melding van een schrijven van den kerkeraad der Geref. kerk van Marienberg onderhoudende art. 31 K.O., alsook van de classis Klundert, die aandringt om de uitnodiging van de Synode der Vrijgemaakte kerken te Groningen, om aanvankelijk schriftelijk van gedachten te wisselen, te aanvaarden, ook al acu men dit niet de meest gewenschte methode.”

Deze regels kunnen bij den niet ingewijden lezer licht een onjuiste voorstelling van zaken doen opkomen. Daarom ter voorkoming van misvatting het volgende:

Inderdaad is door onzen kerkeraad een schrijven verzonden aan de Generale Synode der Synodocratische gebonden kerken. Alleen maar, dit schrijven handelt niet over „Herstel” maar over *verbreking*! Verbreking namelijk van het in 1928 bij vrijwillige

acte aangegaan verband met de Gereformeerde kerken in Nederland in Generaal-Synodaal Verband, daar de grondslagen van dat verband door de Generale Synodes, gehouden van 1942 t.m. Maart 1946, zijn losgelaten.

De plaatsing van ons schrijven onder punt C, handelende over „Herstel”, is dus ten éénenmale onjuist, terwijl ook de verbinding met het schrijven van de classis Klundert een totaal verkeerde voorstelling kan wekken.

Door onzen scriba werd de kerkeraad van Zwolle hierop gettendeerd, maar rectificatie werd tot op heden niet gegeven, weshalve wij meenen u op deze wijze nader te moeten inlichten.

— **STEEK DEN BRAND ERIN!** In Amerika, aldus „Herrijzend Nederland”, zijn voor het eerst in haar geschiedenis honderden kerken geheel vrij gemaakt van hypotheekschuld en werken duizenden kerkgemeenschappen nu voor den bouw van nieuwe, schitterende beschuizen.

Het verbanden van aandeelen in kerkelijke leeningen is een gebruikelijke „rite” in het Amerikaanse godsdienstige leven geworden.

— **HOE ER IN „EUDOKIA” GEWERKT WORDT.** Geheel in overeenstemming met berichten, die ook tot ons gekomen zijn, is, hetgeen ds H. Knoop opmerkt in zijn kerkbode over den arbeid van dr S. P. Dee, synodocratisch predikant, die in „Eudokia”, het Rotterdamse ziekenhuis, de geestelijke verzorging der patiënten tot taak heeft:

Het spijt mij te moeten zeggen, dat Dr Dee van den zorg voor de verpleegden een heel vreemde opvatting heeft, die niet bepaald klopt met wat het jaarverslag zegt over zijn taak. Tenminste wanneer hij ontdekt, dat een verpleegde lid is van een der Geref. Kerken (onderhoudende art. 31). Dan grijpt hij de kans om te gaan twisten over de vrijmaking vaak op een weinig elegante manier en om soms over den persoon van den predikant van de verpleegde allerlei minachtende en kleinere omerkingen te maken. Om nog maar te zwijgen van de schandelijke wijze, waarop hij spreekt over Prof. Schilder. Is dat wat het verslag noemt soms het brengen van het evangelie aan de ziekenbedden? Dr Dee is een fanatiek Synodocraat. Dat moet hij weten. Maar hij moet vrijgemaakte verpleegden op hun ziekbedden daarmee niet hinderen. Hij moet immers, naar het jaarverslag zegt, opbeuren, tot dankbaarheid opwekken, uit geestelijke verdooft opwekken. Hij moet het evangelie aan de ziekenbedden brengen. Maar met zijn onwellevend geroddel moet hij bij de verpleegden onzer kerken niet aankomen. Dit behoort niet tot zijn „zorg”. Zelf heb ik meermalen van mijn eigen patiënten verslag ontvangen over de wijze, waarop Dr Dee hen met zijn „Geestelijke zorg” gehinderd heeft. Ik bezocht een lid mijner gemeente, die mij diep verontwaardigd en door en door nerveus vertelde hoe Dr Dee hem bezocht had en hem tot het uiterste geïrriteerd had door de wijze waarop hij over den kerkelijken strijd sprak. En de man, die door den honger, die hij geleden had en de ontstellende pijnen, die hij had, zeer uitgeput was, was naar Eudokia gebracht om tot rust te komen. Kort daarna kwam ik bij een patiënte, ook een lid van mijn gemeente en trof haar, die vlak voor een zeer ernstige operatie stond, aan in de grootste opgewondenheid. Dr Dee had zijn „zorg” aan haar besteed. Kort daarna overleed zij, zoo ernstig was haar toestand.

Voor mij ligt een brief van een collega uit een naburige vrijgemaakte gemeente met een uitvoerig verslag van wat Dr Dee met een lidmate der gemeente vlak voor dat zij geopereerd zou worden, beïde te verhandelen. Uit dat verslag citeer ik een enkele zin: het gesprek wordt geopend met deze woorden: „Zoo U komt uit X, dus lid van de gemeente van Ds J.” „Neen van Ds Z.” „Zoo, dus U bent ook al met dat zaakje meegegaan!” En daarop aansluitend een heet overkwikkelijk debat met de patiënte, o.a. over Schilder, die door Dr Dee niet wordt teruggewenscht.

Geleerd door die ervaring adviseer ik leden van mijn gemeente, die in „Eudokia” worden opgenomen deze „geestelijke zorg” van Dr Dee te weigeren. Hij heeft zich aan zijn opdracht te houden. Doet hij dat niet, dan komt hij aan het ziekbed van onze patiënten niet meer. Er zijn nog heel wat vrijgemaakten, die „Eudokia” geldelijke steun verleen. Men gelieve er nota van te nemen, dat deze geldelijke steun niet verleend wordt om een „geestelijke verzorging” in stand te houden, welke onze menschen mishandelt. Als deze „geestelijke zorg” van dezen ziekenhuis-predikant ten aanzien van onze menschen niet radicaal verandert, dan wordt het tijd, dat we ons afvragen of we wel verantwoord zijn als we nog langer onzen geldelijke steun blijven verleen aan een Geref. inrichting waar misbruik wordt gemaakt van de „geestelijke zorg” aan leden, die lid zijn van een der Geref. Kerken (onderhoudende art. 31). En in verband hiermee lokt het ook niet erg aan om aan het verzoek van de directrice van deze inrichting om jonge meisjes onzer kerken op te wekken zich aan het werk der verpleging in die inrichting te wijden, te voldoen.

— **RONDEDANS DER DWAZEN OF EIERDANS DER BENAUWDEN?** Uit Amerika kreeg ik een brief, waaruit ik volgende zinnen citeer: „Vergeet ook niet te lezen... hoe men op de oecumenische synode, die noch synode, noch oecumenisch was, als een kat om de heete soep danste: de soep in dit geval de zaak der „vrijgemaakte kerken”. Volgens de Kerk zijt ge noels volens in het kamp van Barth terecht gekomen, die den kinderdoop loochent...” Tot zoover het citaat. De maligniteit van onze bestrijders is het beste bewijs van de onmacht der synodalistische „tucht”. Zelden is een „proces” zó snel door zijn eigen arrangeurs tot een aanfluiting gemaakt als dat van 1944. Geen één durft iets goeds te zeggen van de *eigenlijke* schorsings-„gronden”, geen één wil iets kwaads zeggen van zijn V.U.-vrienden, — en daar draait de nonsens-molen al. Psychopaath, Barthiaan, deutschersvriendje, remonstrant, bangerd, en nog heel veel meer.

— **DE WELEERWAARDE JOKKERPRAAT.** Ds v. d. Born ontmoette menschen uit synodocratische kringen. En, zoo zegt hij in Ons Kbl., en „zij vertelden mij nu, wat wij dan als vrijgemaakten leeren.”

Het kwam heel eenvoudig hier op neer, dat wij zeggen, dat alle gedoopte kinderen van geloofge ouders zalig worden. En is dat, zoo vroeg men mij, geen openlijke ketterij? Hoe kunnen wij het nu daar mee eens zijn? En als men dan stom verwonderd vraagt: Maar hoe komen jullie daar aan? dan is het antwoord: Dat heeft onze dominee zelf gezegd. En nog wel in de kerk!”

— **„ONZE” PSYCHOLOGEN!** Ds Knoop schrijft in zijn kerkbode over het verslag van Eudokia, het Rotterdamse ziekenhuis:

Enigen tijd geleden schreef een verpleegde in Eudokia mij

juist is, niet gaan pruk, niet in het be-
gen? Alle st, evenals
nij, die de
eling der
juist daar-
endenkers,
der refor-
anistische
eren denk-
tizen vaak
geloofge

zeer zuiver
een daare
te ver-
wijgeerige
is gewone

zen klaagt
W. d. W.,

philosophie
taal eens
onhandel-

W. betreft,
het taale
gist van
het kostte
ij troosten
de begeerte
de Schrift,
ook weer
in zeventig
n heel ge-
met groote
at de be-
t wel eens
of tot het

kerkelijke ver-
verwilderde
de mystieke
meenend,
d, als niet

te begeerte,
de hoogste
Daar gaat
lichaam en
erg, omdat
menschelijk
wij willen
n, die God
aarvan dan

l doen als
een hand-
dat begrip
die kant-

er ons kort

ok om de
t doen van
slachtoffers
ar belijden
ukomen.

ls voor een
e wezenlijk
g kerkelijk
jn meening
urlijk bij de
term twee
te maken?
rte uit. En

en
MARNIX.

UKEN

g van den
de Synode
voorkomt,

nen en aan
n te bieden,
eming,
J. S. POST.